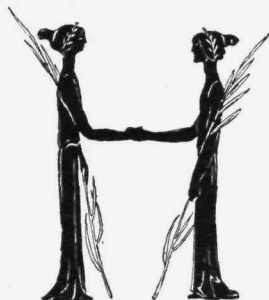

Η ΠΡΩΤΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ

[*Ἐκ τῆς ἀνεκδότου ἱστορίας τοῦ «Νεοελληνικοῦ Θεάτρου».*]

ΠΡΟΣΟΧΗ ὅλων ἐκεῖνων τῶν ἀειμνήστων ἀνδρῶν οἵτινες, πολὺ πρὸ τοῦ τέλους τῆς δεκάτης ὀγδόης ἐκατονταετηρίδος, ἤρξαντο νὰ σκέπτονται περὶ τοῦ μεγάλου ὑπέρ τῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους ἀγῶνος, ἐστράφη κυρίως καὶ

πρὸ παντὸς περὶ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν εἰς ἣν εὕρισκετο ἡ κατ' εὐφημισμὸν τότε καλουμένη ἑλληγνικὴ γλῶσσα.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ υἱὸς τοῦ Τυραχὰν Ὁμάρ καταλαβὼν τὰς Ἀθήνας διαταγῇ τοῦ Μωάμεθ Β' τοῦ Πορθητοῦ, ἐβία διὰ τοῦ Μουεζίνῃ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν στηλῶν τοῦ Παρθενῶνος ὅτι: «Δὲν ὑπάρχει Θεὸς εἰμὴ ὁ Ἀλλάχ καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης αὐτοῦ», ὅλοι οἱ ὅπωςδὴποτε ἐγγράμματοι καὶ ἰσχυροὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἶχον φυγαδευθεῖ πρὸς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, πάντες δὲ σχεδὸν οἱ ἐναπομείναντες, ἀμαθεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ χειρῶνακτες, περὶ οὐδενὸς ποιούμενοι τὴν γλῶσσαν, συγχρωτισθέντες μὲ τοὺς ἐκάστοτε κατακτητὰς τῆς ἐλληνικῆς γῆς, ὅτε μὲν μὲ τοὺς Γάλλους καὶ τὸν Βιλλαρδουίνον, ὅτε δὲ μὲ τοὺς Βενετοὺς καὶ τοὺς Φλωρεντινοὺς καὶ τέλος μὲ τοὺς Ὁσμανλήδας, κατέληξαν νὰ ὁμιλῶσι γλῶσσαν ἣτις ἀφῶδες δύναται νὰ ὀνομασθῇ: Ἰταλογαλλοτουρκοαραβοελληνικὴ!

Πρώτη λοιπὸν σκέψις τῶν συλλαβόντων τὴν ιδεάν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἦτο ν' ἀποκαθάρουν τὸ οἰκτρὸν αὐτὸ μίγμα καὶ ν' ἀποκαταστήσουν μίαν γλῶσσαν ἐθνικὴν, κοινὴν εἰς ὅλους τοὺς Ἑλληνας. Ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐνῶ οἱ φιλόσοφοι, οἱ λογιώτατοι καὶ οἱ Γραμματικοὶ τοῦ Γένους ἦσαν σύμφωνοι περὶ τῆς ἀνάγκης μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης, δὲν συνεφώνουν περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ θὰ ἀνεκαίνιζον καὶ θὰ διέπλαττον αὐτήν. Ἐκαστος ἤθελε νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ ἰδικόν του σύστημα ὅπερ ἐθεώρει καὶ τὸ καλλίτερον καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀνεφάνησαν τρία ταυτοχρόνως κύρια συστήματα, ἐξ ὧν ἐπεκράτησε τὸ τοῦ Κοραῆ.(1)

Πλὴν οἱ ἐν Ἑλλάδι ὀπαδοὶ τοῦ συστήματος αὐτοῦ, τόσον διέστρεψαν τὰς ἀρχὰς τοῦ Κοραῆ δι' ὑπερβολῶν, ὥστε ἠνάγκασαν τὸν Ἰάκωβον Ρίζον Νερουλὸν νὰ συντάξῃ κατ' αὐτῶν μίαν κωμῶδιαν ἐπιγραφομένην τὰ «Κορακιστικά» σκικπὸς τῆς ὁποίας ἦτο, ὡς ὁ ἴδιος γράφει: «οὐχὶ νὰ προσβάλλῃ τὸ σύστημα τοῦ Κοραῆ, ἀλλὰ νὰ πολεμῇσιν τοὺς παραλογισμοὺς ἐκεῖνων οἵτινες τὸ παρεμβόρῃσαν.»(2)

(1) Περὶ τῶν τριῶν αὐτῶν συστημένων βλέπε: Cours de litterature Grecque moderne par J. Rizos Neroulos σελ. 110 καὶ ἐφεξῆς. Genève 1827.

(2) Ρίζου Νερουλοῦ προαναφερθὲν σύγγραμμα, σ. 113

Δυστυχῶς διὰ τὸν Ρίζον τὸν Νερουλὸν, μεθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν του, τὰ πράγματα ἔχουσιν ἄλλως. Τὰ «κορακιστικά» ἐγράφησαν τῷ ὄντι διὰ νὰ σατυρισθῇ ὁ Κοραῆς,(1) πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τὸ ὁμολογεῖ καὶ ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεύς, ἄγνωστον πῶς πεισθεὶς εἰς τοῦτο, ἐν ἐπιστολῇ του δημοσιευθείσῃ,(2) δύο ἔτη μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς κωμωδίας του καὶ ἐχούσῃ ὡς ἐξῆς:

Πρὸς τὸν Ἀλεξ. Βασιλείου

Ἐκ Βουκουρεστίου τὴν 15^{ην} Φεβρουαρίου 1815.

Ἐπειδὴ ὄχι μόνον γνωρίζω τοὺς ἀδελφούς σου, ἀλλ' εἶμαι καὶ φίλος αὐτῶν, ἐπιθυμῶ νὰ συνάψω καὶ μετὰ σοῦ ἀλληλογραφίαν. Ἵσως παραξενυθεῖς εἰς τοῦτο, ἀφοῦ ἀνέγνωσες τὴν παρὰ τινων θρυλληθεῖσαν κωμῶδιαν(3). Ἀλλὰ μάθε, ὅτι ἡ κωμῶδια ἐκεῖνη δὲν ἐσυγγράφη ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐκδοθῇ ἢ νὰ βλάψῃ τὴν ὑπόληψιν τοῦ σοφοῦ Κοραῆ, ἀλλ' ἐπλάσθη ὡς ἄθυρμα πρὸς διάχυσιν ἰδιαιτέρων τινων φίλων μου, πρεσβλόντων εἰς ἐποχὴν ἀρχίας καὶ ὡς δοκίμιον τὴν παρῶδῃσιν σεμνοῦ τινος καὶ σεβαστοῦ καὶ πράγματος καὶ ὀνόματος ἐτυπώθη δὲ ὡς τοιοῦτον χωρὶς τὴν εἰδοσίμην μου, καὶ χωρὶς νὰ στοχασθῶσιν οἱ ἐκδόντες, ὅτι ἂν διαδοθῇ καὶ εἰς ἄλλογενεῖς, ἢ φθασῇ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὸ ποίημα, οἱ ἀναγινώσκοντες θέλουν εἰπῇ: «Καὶ ὁ Κοραῆς ἐδοκίμασε διωγμοὺς ἀπὸ τὸν φθόνον, καθὼς καὶ ὅλοι, ὅσοι τῶν παλαιοτέρων προλήψεων τὴν τυραννίαν κατέλυσαν.» Ὡς θαυμαστῆς καὶ ζηλωτῆς τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ἀγαπῶ καὶ τιμῶ τοὺς θαυμαστὰς καὶ ζηλωτὰς του. Διὰ τοῦτο σὲ τιμῶ μὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπιθυμῶ τὴν μετὰ σοῦ ἀλληλογραφίαν.

Ἰάκωβος Ρίζου

Ταῦτα ἔγραψεν ὁ συγγραφεύς τῶν «Κορακιστικῶν» τῷ 1815, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα πρὸς τὰ ἐν σελίδι 113 τοῦ κατὰ τὸ 1827 ἐκδοθέντος καὶ προαναφερθέντος συγγράμματός του ὑπὸ τοῦ ἰδίου γραφόμενα. Πότε ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν ὁ συγγραφεύς εἶναι εὐκολον νὰ ἐννοηθῇ(4).

(1) Πλὴν τῶν ἄλλων, καὶ ὁ Α. Πολυζωίδης πιστεύει ὅτι, τὸν Κοραῆν ἠθέλησε νὰ σατυρίσῃ διὰ τῆς κωμωδίας του ὁ Ρίζος ὁ Νερουλὸς ὅστις, μόλις ἠνέστησεν ὅτι αἱ ἀντιπράξεις αὐταὶ τῶν Φαναριωτῶν. εἰς οὓς ἐφάνη παράξενον ὅτι κάποιος Κοραῆς ἐξωμερίτης διατρίβων ἐν Παρίσις ἐτόλμησε διόρθωσιν γλώσσης, «δὲν ἴσχυσαν νὰ κλονίσωσι τὴν πρὸς τὸν Κοραῆν κοινὴν τοῦ ἔθνους ὑπόληψιν, ἔψαλε παλινῶδιαν προφασισθεὶς ὅτι ὄχι τὸν Κοραῆν, ἀλλὰ τοὺς ὀπαδοὺς του ἠθέλησε νὰ χλευάσῃ, παρεκτραπέντας εἰς ὑπερβολὰς καὶ τοὺς ὠφέλησεν!» (Α. Πολυζωίδου: Τὰ νεοελληνικά, ἥτοι τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα κυριώτερα συμβάντα. Τομ. Β. σελ. 234—235 Ἀθῆναι 1875.)

(2) Ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 58 φύλλου τῆς ἐν Βιέννῃ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος» τοῦ ἔτους 1815.

(3) Ὁ Ἀλέξ. Βασιλείου ἦτο εἰς τῶν ἐνθερμωτέρων ὀπαδῶν τοῦ Κοραῆ.

(4) Περὶ τῆς κωμωδίας τοῦ Νερουλοῦ καὶ τῆς μετέπειτα ἐξομολογήσεως αὐτοῦ γράφων καὶ ὁ φίλος τοῦ Κοραῆ Κοκκινάκης, λέγει τὰ ἐξῆς: «Ἐν παρέργῳ καὶ πρὸς διάχυσιν ἰδιαιτέρων τινων φίλων του ἐσύνησεν (ὁ Ρίζος Νερουλὸς) καὶ ἄλλην τινα Φωρτικὴν κωμῶδιαν (Farce) σκοπὸν ἔχουσαν τὴν παρῶδῃσιν σεμ-

«Ὅπως ποτ' ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ κωμωδία τοῦ Ἰακώβου Ρίζου «εἰς τρεῖς πράξεις διαιραιμένη» ἀγγιγνυστάτη ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ τῷ 1813 τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα.⁽¹⁾ εἶναι ἡ πρώτη νεοελληνικὴ κωμωδία⁽²⁾ γραφεῖσα μᾶλλον δι' ἀνάγκωσιν παρὰ διὰ τὴν σκηνήν, ἥτις ἦτο ἄγνωστος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τοῦ δράματος πατρίδι.⁽³⁾

Ἐν τούτοις, ὁ μακρήσιος Σαῖντ—Ἰλαίρ, καίτοι οὐδεμία ἄλλη πληροφορία ὑπάρχει περὶ τῆς παραστάσεως τῆς κωμωδίας τοῦ Ρίζου, ἐν τῇ ἐν ὑποσημειώσει προαναφερθεῖσῃ μελέτῃ αὐτοῦ, ἀναφέρει ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἑξῆς: «Les mots ἰδικός, ἐμπορῶ ὁ ὅποιος, qui prétendent à rire par leur étrangeté lors de la première représentation de cette comédie...⁽⁴⁾» ἐξ ὧν φαίνεται πιστεύον ὅτι τὰ «Κορακιστικά» ὅχι μόνον παρεστάθησαν ἀπὸ σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐκίνουν τοὺς γέλωτας τῶν ἀκροατῶν. Τὸ πρᾶγμα ὅμως εἶναι καθολοκληρίαν ἀπίθανον καθόσον, ἐκτὸς τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως σχετικῆς τινος πρὸς τὴν παράστασιν πληροφορίας, εἴτε ἐγγράφου εἴτε προφορικῆς, καὶ ἡ ὑψὲς αὐτῇ τῆς περὶ τῆς πρόκειται κωμωδίας μᾶς παρέχει τὸ ἐνδόσιμον νὰ ἔχωμεν ἐναντίαν γνώμην διότι, ἡ κωμωδία εἶναι οὕτω πως γεγραμμένη ὥστε ἐκ τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίας αὐτῆς ἐλάχιστα θὰ ἠνθόουν οἱ ἀκροαταὶ ἄνευ τῶν πολυπληθῶν ὑποσημειώσεων τοῦ συγγραφέως. δι' ὧν ἐρμηνεύονται αἱ σατυριζόμεναι λέξεις τῶν Ψευδαττικιστῶν· μὴ καθισταμένων δὲ ἀντιληπτῶν τῶν λέξεων αὐτῶν, ἡ κωμωδία εἶναι ὅλως ἀναρὰ καθόσον τὸ κωμικὸν αὐτῆς ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὸς λέξεις αὐτάς, ἡ σότυρα τῶν ὁμοίων ὑπῆρξεν ὁ σπουδαϊότερος, ἢ μᾶλλον ὁ κύριος σκοπὸς τῆς κωμωδίας.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, πόθεν ὠρμήθη ὁ φιλέλλην μακρήσιος νὰ παραδεχθῇ ὅτι τὰ «Κο-

ρακιστικά» ἐδόθησαν ἀπὸ σκηνῆς; Φαίνεται ὅτι ὁ Σαῖντ—Ἰλαίρ, γράφων περὶ τῶν «Κορακιστικῶν» εἶχεν ὑπ' ὄψει τοὺς τὴν πρώτην τῆς κωμωδίας ἐκδοσιν ἐν τῇ ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημείωσις: «Εἰς τὴν παρούσαν κωμωδίαν ἀκολουθεῖται μετὰ τῶν προσώπων τοῦ Σωτηρίου καὶ τοῦ Αὐγούστου τὸ σύστημα τοῦ Κορακισμοῦ, δηλαδὴ ἡ συνθήκη καὶ αἱ λέξεις του. Ὁ κωμωδὸς δὲ μερικαῖς φορὰς πλάττει καὶ ἄλλαις⁽¹⁾... κτλ.» Τὴν λέξιν αὐτὴν «κωμωδός», ἥτις ἐκ παραδρομῆς βεβαίως ἐτέθη ἀντὶ τῆς κωμωδοποιῶς, θὰ ἐξέλαθεν ὁ Σαῖντ—Ἰλαίρ ἐν τῇ κυρίᾳ αὐτῆς σημασίᾳ τοῦ «ἡθοιοῦ» καὶ ἐντεῦθεν ἐπίστευσεν ὅτι ἡ κωμωδία τοῦ Ρίζου ἀνεβιβάσθη ἐπὶ σκηνῆς.⁽²⁾

Ἄλλ' ἴσως καὶ ἐξ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν ὁ Σαῖντ—Ἰλαίρ νὰ περιέπεσεν εἰς τὴν ἀνακριβεῖαν αὐτὴν, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ φιλέλλην Μακρήσιος πᾶν ὅτι ἔγραψε περὶ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, τὸ ἔγραψε κατὰ πληροφορίας τρίτων, ἀναρμοδίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον⁽³⁾. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι καποῖς Κωνσταντινουπολίτης, μαθὼν ποτε ὅτι τὰ Κορακιστικά καθὼς καὶ αἱ δύο τραγωδίαί τοῦ Νερουλοῦ ἐπαίχθησαν ποτὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τίποτε περισσότερον ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τὸ ἔγραψεν εἰς τὸν Σαῖντ—Ἰλαίρ ὅστις καλῇ τῇ πίστει, ἀνέγραψεν ἐν τῇ μελέτῃ του ἀνεξετάτως τὸ πρᾶγμα ὅπερ ἐπακριβῶς ἔχει ὡς ἐξῆς: Εἰς μίαν τῶν Πριγκηποννήσων τοῦ Βοσπόρου καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ τότε προξένου τῆς Ρωσσίας Ζαχάρωφ, νεανία τινες κατὰ τὸ 1815 διεσκεύαζον κατὰ Κυριακὴν παίζοντες σκηνὰς ἐκ τῶν Κορακιστικῶν καὶ τῶν δύο τραγωδιῶν τοῦ Νερουλοῦ. Ἄλλ' οἱ Τούρκοι, πληροφορηθέντες ἐκ κατασκοπιῶν ὅτι ἐν τῇ ρηθείσῃ οἰκίᾳ τοῦ Ζαχάρωφ κατεσκευάζοντο περικεφαλαῖα καὶ ὅπλα, ἀντιληφθέντες δὲ καὶ οἱ ἴδιοι ὅτι καὶ συναθροίσεις ἐγίνοντο κατὰ Κυριακὴν χωρὶς νὰ ἐξετάσωσι καὶ μάθωσιν ὅτι αἱ μὲν περικεφαλαῖα ἦσαν ἐκ ναστοχάρτου, τὰ δὲ ὅπλα ἐκ ξύλου, ἡμπέδισαν πᾶσαν περαιτέρω συνάθροισιν καὶ οὕτως ἔπαυσαν νὰ παριστάνωνται ἐν τῷ στενῷ ἐκείνῳ κύκλῳ αἱ ὀλίγοι σκηναὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Νερουλοῦ. Αἱ συναθροίσεις αὗται, αἱ ὅλως οἰκογενειακαὶ, ἔδωσαν ἀφορμὴν καὶ εἰς ἄλλους ξένους νὰ γράψωσιν ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Νερουλοῦ ἐπαίχθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸ τοῦ 1815, ὅπερ εἶναι ἀνακριβές⁽⁴⁾.

νοῦ τινος καὶ σεβαστοῦ καὶ πράγματος καὶ ὀνόματος. Ἀληθινὸν εἶναι ὅτι οἱ ἀγαρίστοι τοῦ φίλοι ἐτόλμησαν χωρὶς τὴν εἰδήσιν του νὰ τὸ τυπώσουν εἰς Κωνσταντινουπόλιν καὶ νὰ φανῶσι παρεξηγηταὶ τῶν ἀληθινῶν προημάτων του· ἀλλὰ τοῦτο ποτὲ δὲν ἐδικαιολογεῖ τὸν συγγραφέα διὰ τὸ ρηθὲν πικρὸν ἄθυρμα, ἐὰν δὲν ἐξέδιδεν εἰς τὸ Κοινὸν ἐκείνην τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον Βασιλείου ἐπιστολὴν του, ἥτις ὅχι μόνον τὸν ἐλευθερῶναι ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν κατὰ κρίσιν τῶν ἄλλοτρίων καὶ τῶν ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκαθιστᾷ μάλιστα ἀξιεπαινον αἰώνιος διὰ τὴν εὐλοκίᾳ του ἐξομολόγησιν.» (Προλεγόμενα εἰς μετάφρασιν Ταρτούφου ὑπὸ Κοκκινάκη σελ. 28—29.)

(1) «ΚΟΡΑΚΙΣΤΙΚΑ» ἡ διόρθωσις τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας, κωμωδία εἰς τρεῖς πράξεις διαιραιμένη ὑπὸ τοῦ Λογίου καὶ εὐγενοῦς κ. Ἰακώβου Ρίζου, μεγάλου Ποστολνίκου, ἐν τῷ εἰς τὸ Μαχμουτπασάχανι ἐλληνικῷ τοπογραφίῳ, 1813. Ἡ αὕτῃ κωμωδία τὸ «δεύτερον μετατυπωθεῖσα χάριν τῶν Φιλοκάλων» ἐξεδόθη τῷ 1835, ἐσχάτως δὲ ἐν τῇ «Ἑλληνικῇ βιβλιοθήκῃ» ἐν Ἀθήναις τῷ 1889.

(2) «La première comédie des Grecs modernes a été une comédie littéraire: Les corakistika. Notice sur la comédie intitulée KOPAKISTIKA de R. Neroulus per le marquis de Queux de Saint-Hilaire, σελ. 5 Paris 1870.

(3) Ἴδε «Πανδώραν» Τόμ. Ε'. σελ. 519.

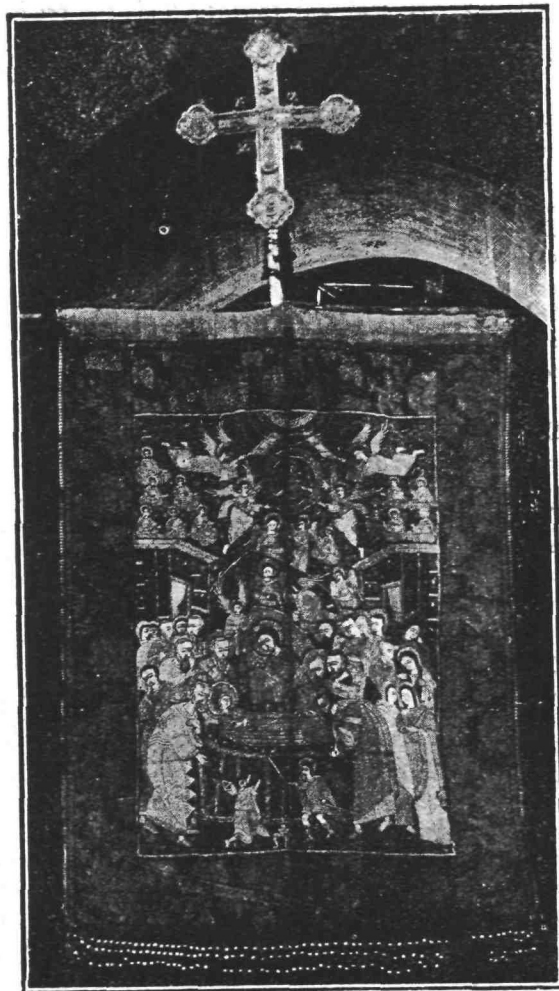
(4) Ἴδε προαναφερθεῖσαν μελέτην Saint-Hilaire σελ. 17.

(1) Ἴδε πρώτην ἐκδοσιν «Κορακιστικῶν» (1813) ἐν σελίδι 6.

(2) Παραμοίαις παρεξηγήσεις θέλων, φαίνεται, νὰ ποφύγῃ ὁ ἐκδότης τῆς κωμωδίας, ἢ μᾶλλον ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς, ἀντεκατέστησεν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τὴν λέξιν κωμωδός διὰ τῆς κωμωδοποιῶς. (Ἴδε δευτέραν ἐκδοσιν (1835) ἐν σελίδι γ'.)

(3) Εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας καὶ ὑπ' αὐξήντα ἀριθμὸν 8874 ὑπάρχει ἐπιστολὴ τις τοῦ Ραπτάρχου, δι' ἧς αὐτὸς δίδει πολλὰς πληροφορίας ἀνακριβεῖς εἰς τὸν Μακρήσιον περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου, τὸ ὅποιον ἠγνῶει καθ' ὁλοκληρίαν ὁ ἐπιστέλλων!

(4) Ὁ Grasset (Souvenirs de Grèce 1838) ἀναφέρει ὅτι ἡ μὲν «Ἀσπασία» τοῦ Νερουλοῦ ἐδιδάχθη τῷ 1811 ἡ δὲ «Πολυξένη» τῷ 1813! Πόσον ἐνήμερος τῶν πραγμάτων εἶναι ὁ κύριος Grasset, φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ

Ἡ σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως

Οὕτως κατ' ἀκρίβειαν ἐχόντων τῶν πραγμάτων βέβαιον οὐχ ἦτοον εἶναι ὅτι τὰ «Κορακιστικά» ἐσημείωσαν ἐποχὴν καθ' ἃν χρόνον ἐξεδόθησαν.

Πάντες οἱ τότε λόγιοι,⁽¹⁾ ἐκτὸς ἐννοεῖται, τῶν διὰ τῆς κωμωδίας σατυριζομένων, λίαν εὐφρόνως περὶ αὐτῆς ὠμίλησαν, ποιηταὶ δὲ δόκιμοι ὡς ὁ Ἀλέ-

ξῆς: Ὁμιλῶν, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ του, περὶ τοῦ «Ἐξηγταβελώνου» τῆς γνωστῆς κωμωδίας τοῦ συμπατριώτου του Μολιέρου, δὲν ἀρκεῖται μεταφράζων αὐτὸν εἰς «soixante aiguilles» ἀλλὰ τὸν θεωρεῖ καὶ ἔργον τοῦ Οἰκονόμου προσθέντων ἀπλῶς ὅτι πρόκειται περὶ φιλαργύρου τινός!

(1) Μεταξὺ ἄλλων ὁ Κ. Οἰκονόμου ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσι «Γραμματικοῖς» (Βιβλίον Β'. σελ. 443) γράφει: «Εἰς τὴν λαλουμένην μας γλῶσσαν ἔχομεν κωμωδίαν ἀγγινουστάτην καὶ ἀστείωτάτην τὸν Κουρκόν (ὁ Οἰκονόμου συγγείει τὰ Κορακιστικά μετ' ὁ ἥρωϊκοκωμικὸν ποίημα «Κούρκας ἀρπαγὴ»:) τοῦ ἄρχοντος Ποστελνίκου κυρίου Ἰακώβου Ρίζου, τοῦ ὁποίου καὶ τὴν τραγωδίαν ἀνεφέρομεν. Ὁ νέος οὗτος Ἀγάθων εὐδοκίμει καὶ εἰς τὸ τραγικὸν ἐπίσης καὶ εἰς τὸ κωμικόν. Ἡ εὐγενὴς του φαντασία, συνημμένη μετ' τὴν πολυμαθεῖαν, θέλει ἐρεθίσαι πολ- λοὺς εὐφυεῖς νέους μας εἰς τὴν ποίησιν.»

ξανδρος Μαυροκορδάτος⁽¹⁾ καὶ Ἡλίας Τανταλί- δης²⁾ συνέθεσαν ἐπιγράμματα εἰς τὸν συγγραφέα τῆς ἑστίς, ὀλίγον πρὸ τῶν «Κορακιστικῶν», εἶχεν ἐκ- δώσει καὶ τὴν τραγωδίαν του «Ἡ Ἀσπασία». Ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς σήμερον, ὅσakis γίνεαι λόγος, εἴτε παρ' ἡμετέρου, εἴτε παρὰ ξένου συγγραφέως, περὶ νεοελληνικοῦ θεάτρου, τὸ ἔργον τοῦ Ἰακώβου Ρίζου ἀνελλιπῶς μνημονεύεται ὡς τὸ ἀριστον τῆς ἐπο- χῆς του ἱστορικὸν κειμήλιον.

Ἦρωες τῆς κωμωδίας εἶναι γέγων τις Σωτήριος «ὀνομαζόμενος προτοῦ χυδαῖκα Σωτήρις» πρὸς ὃν ἔρχονται ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἐλευθέρας καὶ δουλῆς Ἑλλάδος διάφοροι χωρικοὶ ἵνα τοὺς διδάξῃ τὴν νέαν κορακιστικὴν γλῶσσαν ἧς ὁπαδὸς εἶναι αὐτὸς καὶ ὁ φίλος του Αὐγούστος, «ὁ ὀνομαζόμε- νος χυδαῖκα Αὐγούστης.» Ὁ Σωτήριος αὐτὸς, θελήσας κάποτε νὰ προσφέρῃ τὴν κορακιστικὴν λέ- ξιν: «ἑλαδιοξιδεοαλατολαχνοκαρύκεισμα» καὶ κιν- δυνεύσας ν' ἀποπνιγῇ, σώζεται ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ τῆς θυγατρὸς του Ἑλενίσκης «τῆς χυδαῖκα ὀνομα- ζομένης Ἑλέγκως» παρὰ τοῦ ὁποίου τέλος μετα- πείθεται νὰ παραιτηθῇ τῆς νέας γλῶσσης πρὸς με- γάλην δυσἀρέσκειαν τοῦ φίλου του Αὐγούστου, ὅστις σπεύδει «νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸ κριτήριον τὸν βλά- σφημον, τὸν ἀρνητὴν, τὸν ἐξωμότην, τὸν λιποτά- κτην, τὸν ρίψασπιν διὰ νὰ παιδευθῇ καὶ ἀνασκο- λοπισθῇ διὰ παράδειγμα.»

Οὕτω περὶ τοῦ ἔχουσα ἡ κωμωδία τοῦ Ρίζου, οὔτε διὰ τὴν σκηρικὴν αὐτῆς οἰκονομίαν, οὔτε διὰ τὰς κωμικὰς περιπετείας τῆς διακρίνεται. Ὅλη ἡ ἀξία αὐτῆς ἔγκειται ἐν τῷ διαλόγῳ.

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

(1) Ἐπίγραμμα εἰς Ἰακώβον Ρίζον:

Εἰς ὅλας μὲν ἐπέβαλε κοινῶς τὰς τραγωδίας,
Ραοῖν ὁ τραγικώτατος τῶν ποιητῶν Γαλλίας,
'Αλλ' ἡμαρ τοῦ καὶ Κωμικὰ γὰρ γράψ' ἐπεχειρίσθη,
Καθόλου δὲν ἐπέτυχε, καὶ ἀμέσως ἀπελπίσθη.
Σὺ δ' ὅμως ἐκατόρθωσες τὰ δύο γὰρ συνάψης,
Καὶ τραγικά τε ἐν ταύτῳ καὶ κωμικὰ γὰρ γράψης.

'Αλ. Μαυροκορδάτος

(2) Ἔτερον :

'Ο Κύνος ὁ Βυζάντιος, μετ' ἀρμοσίαν ψάλλει
Ἀπὸ φωναῖς διάφοραις, μετ' ὅλα τῶν τὰ κάλλη.
Καὶ τραγωδεῖ καὶ κωμωδεῖ, καὶ εἰς ὅλα ἐπιδίδει,
Στολίῳ φιλοσοφικῶς τὰ δύο ταῦτα εἶδη.
'Ω! ἀρμονία θελκτικὴ! ὦ! πῶς τῆς φαντασίας!
'Ω! τί φωνὴ εὐγενική! Τί ἦψος ἀρχινολίας!

Ἡ. Τανταλίδης

Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ δύο ἀνωτέρω ποιηταὶ ἠθέλησαν νὰ κολακεύσουν μᾶλλον τὸν Μέγαν Ποστελνίκον παρὰ τὸν συγγραφέα!

